

# Agerhøns med ukendt **stort** spredningspotentiale

**Tekst:** Carsten Riis Olesen **Foto og illustration:** Carsten Riis Olesen og Jesper Illemann

**NATUR/VILDTPLEJE:** Jægerforbundets arbejde med radiomærkede agerhøns dokumenterer, at danske agerhøns langt fra er så stationære som tidligere antaget. Observationer af forårstræk på over 20 km giver afgørende ny viden og perspektiver for det praktiske forvaltningsarbejde og agerhønsenes fremtid i Danmark.

## **Radiomærkede agerhøns forsvandt**

Bestandstætheden af agerhøns er rimeligt pæn i landbrugsområdet ud

mod Kalø Vig nord for Aarhus, og derfor lykkedes det os at fange og radiomærke mange agerhøns. Jævnligt pejlinger viste, at fuglene, som forventet, var meget stationære i januar og februar. Da vi nåede marts måned, hvor agerhønsene udparrer sig og begynder at etablere territorier, "forsvandt" fem af de radiomærkede fugle pludselig. På baggrund af den lille radiosenders beskedne rækkevidde (1-1,5 km) og vores forventning om agerhønsenes korte aktionsradius, skulle der et større eftersøgningsarbejde til, før det

lykkedes at optræfle sandheden om, hvor fuglene var blevet af.

## **"Fugleflugt"**

Fuglene kunne naturligvis være taget af rovdyr, men det var usandsynligt, at så mange på samme tidspunkt skulle være præderet. Ved lidt af en tilfældighed fik vi et svagt signal, langt mod nordøst, i forhold til hvor agerhønsene var blevet fanget et par måneder tidligere. Efter grundig eftersøgning fandt vi fire ud af fem

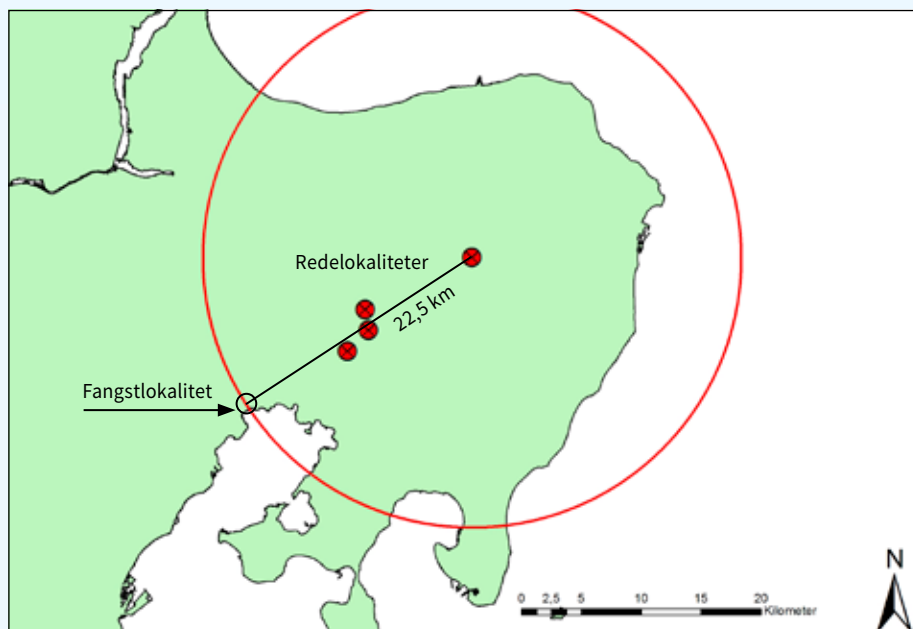




fugle, hvoraf den, der var trukket længst, viste sig at have etableret yngleterritorium centralt på Djursland – 22,5 km i fugleflugtslinje fra deres vinteropholdsområde. Fuglenes faktiske spredningsmønster er gengivet i figur 1.

### Hvorfor trække?

Årsagen, til at agerhønsene trak, er sandsynligvis, at der ikke fandtes nok yngleterritorier med de nødvendige



Figur 1. Landkortet illustrerer træk-mønster for fire radiomærkede agerhøns, som alle blev fanget og mærket ved Ugelbølle i januar måned, men som primo marts måned pludselig trak mod nordøst. Tre af de mærkede fugle etablerede territorier i Elleve enge 10-12 km fra deres udgangspunkt, mens den sidste etablerede sig tæt ved landsbyen Fannerup, 22,5 km fra, hvor den blev fanget og mærket (røde udfyldte cirkler angiver redeplacering). Den store cirkel (rød streg) er tegnet med centrum i reden ved Fannerup og med en radius på 22,5 km og illustrerer således, at hele Djurslands bestand af agerhøns teoretisk set kan være beslægtet – en helt ny viden af stor betydning for den fremtidige forvaltning.



Figur 3. Den gode kyllingebiotop, lysåben med stor artsdiversitet af planter og insekter, er en mangelvare i det moderne landbrugslandskab. Her er det et mindre areal mellem en kultur med hestebønner og permanente græskanter op mod en mergelgrav. Hvis mergelgraven ikke er domineret af for høje "rovfugletræer" kan den permanente græskant være en god redelokalitet og således udgøre et af de sjældne eksempler, hvor arealer, der tilgodeser krav til skjul i den sårbare rugetperiode, ligger lige op til arealer, der kvalificerer sig til at føre kyllinger i. På kort sigt bør forvaltningstiltag prioritere etablering af gode kyllingebiotoper.



> landskabsmæssige kvaliteter, og at de territorier, som landskabet gav mulighed for, allerede var optaget af andre fugle. Dette bekræftes af, at de fugle, der trak væk, var sene til at udparre. Husk her, at den lille sympatiske fugl – som lever meget socialt gennem efterår og vinter – bliver ekstremt aggressiv og territoriehævdende i yngleperioden, hvor andre fugle end magen ikke accepteres i nærheden.

### Forvaltningsmæssige perspektiver

Den nye viden, at agerhøns trækker helt op til 22,5 kilometer, åbner helt nye perspektiver for, at agerhøns ad naturlig vej kan rekolonisere forladte områder, hvor levevilkårene siden er blevet forbedret. Udsætninger af dårligt tilpassede fangenskabsfugle, som har svært ved at klare sig, kan derfor være helt unødvendige.

### Agerhønsenes krav til landskabet

Landskabets struktur og sammensætning er afgørende for, hvor langt agerhønsene trækker, og fuglenes behov varierer væsentligt gennem året. I figur 2 vises et af flere eksempler på, hvordan en større gruppe radiomærkede agerhøns (18 par) har spredt sig fra deres vinterområde, på store intensivt dyrkede marker med vinterraps, til yngleområder med flere småbiotoper, randzoner og permanente vegetationsstrukturer. Tilsyneladende er fuglenes krav til variation i landskabet begrænset i vinterperioden, hvis blot der er god vinterføde (f.eks. vinterraps) og lave, tætte læhegn, f.eks. slåen, som er gode værn mod rovfugle. En helt anden udfordring er det derimod at finde den rigtige rede-lokalitet, hvor der er tilstrækkelig dækning og vigtigst af alt: kort afstand til den gode lysåbne kyllingebiotop med stor artsdiversitet af blomsterplanter og dermed den nødvendige insektbaserede kyllingeføde. Er der for langt til den optimale kyllingebiotop, er risikoen for, at de daggamle kyllinger præderes, alt for høj.

I figur 2 er det bl.a. interessant at se, at samtlige radiomærkede agerhøns forlader deres vinterområde for at etablere yngleterritorium.

### Vigtige tiltag i fremtiden

Skal der peges på et element i landskabet som det mest betydningsfulde i forhold til at sikre bedre bestande af

agerhøns i landbrugslandskabet i fremtiden, er det netop gode kyllingebiotoper som f.eks. vist i figur 3. Grunden til, at kyllingebiotopen bør prioriteres frem for en række andre af agerhønsenes krav når der arbejdes med biotopforbedring, er udelukkende, at netop denne biotoptype er blevet sjælden og en mangelvare for agerhønsene i det moderne landskab.

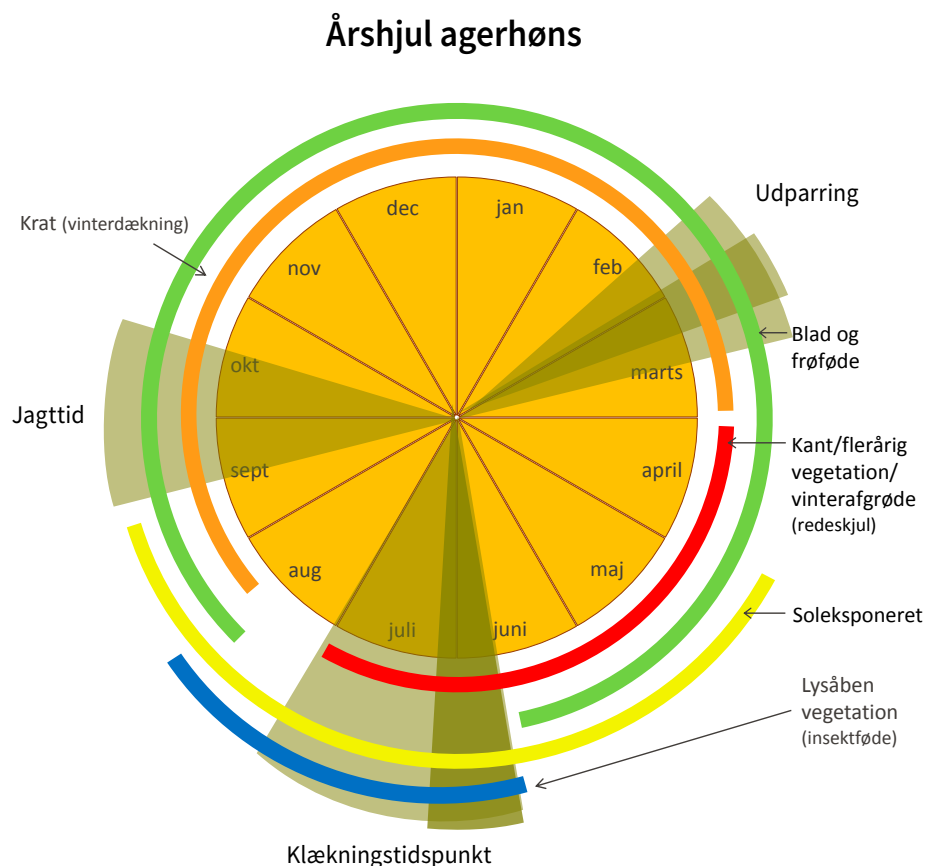
Som det danske landskab ser ud i dag, bør de primære biotopforbedrende indsatser således gå ud på at skabe flere små og spredte biotoper, hvor agerhønsene kan føre deres kyllinger hen og sikre dem den livsnød-

vendige proteinrige føde i de første 14 levedage.

### Agerhønsenes behov illustreret gennem året (årshjul)

Agerhønsenes biotopbehov veksler markant mellem årstiderne. I figur 4 er de mest afgørende behov og livsytringer for agerhøns illustreret i et overskueligt årshjul. [cro@jaegerne.dk](mailto:cro@jaegerne.dk)

Yderligere oplysninger: Projektleder Carsten Riis Olesen [cro@jaegerne.dk](mailto:cro@jaegerne.dk). Tlf. 88 88 75 17

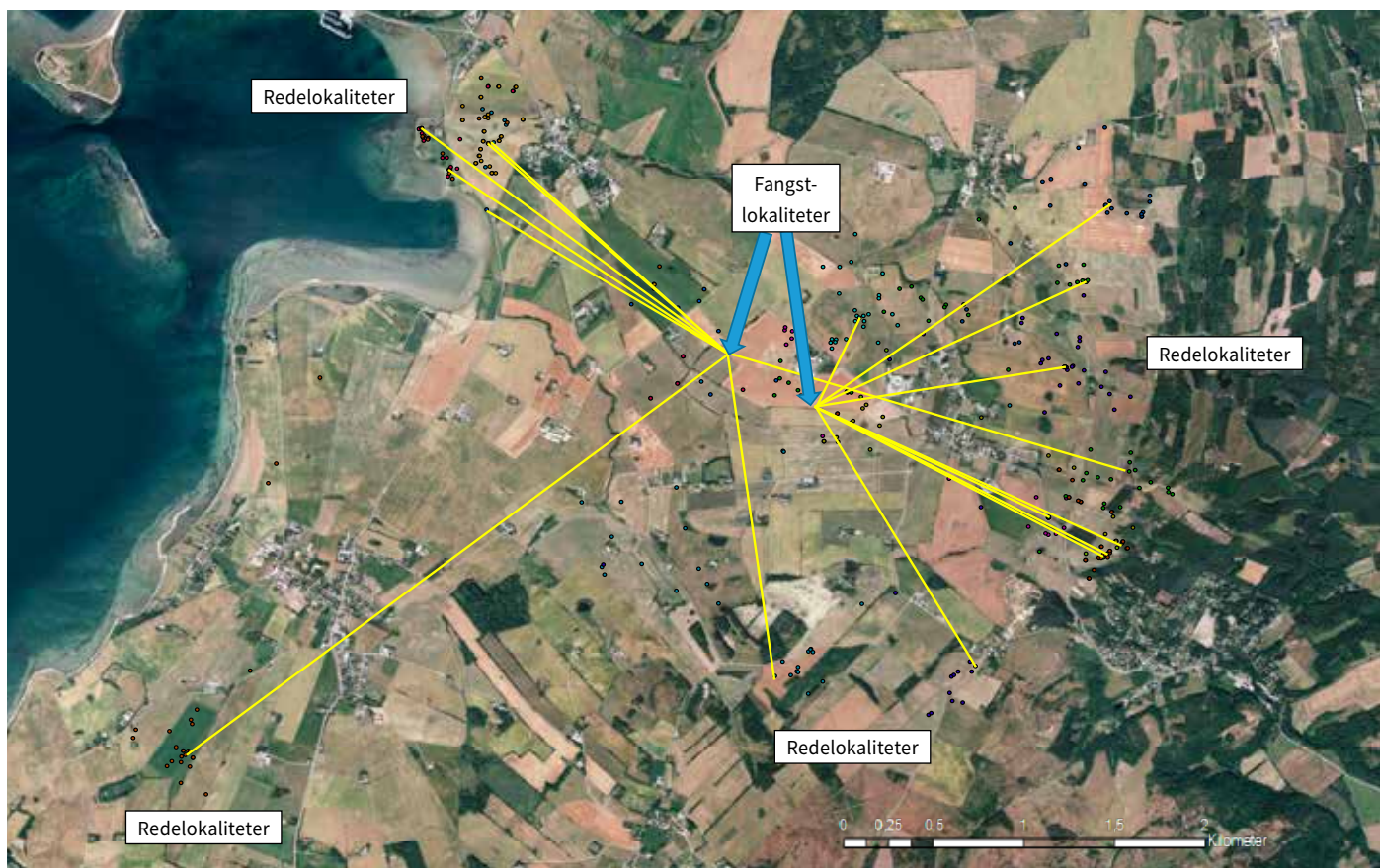


Figur 4. Agerhønsenes behov og livsytringer illustreret gennem et typisk årsforløb.



**Jægernes Naturfond har ydet støtte til arbejdet med agerhønsene.**

Tidligere artikler om arbejdet med agerhøns kan du læse i Jæger nummer 4/2016 side 56, Jæger 5/2016 side 78 og Jæger 8/2016 side 28.



Figur 2. Grafisk gengivelse af vinter- samt yngleområder for 18 par radiomærkede agerhøns i landbrugsområderne umiddelbart nord for Mols Bjerger på Djursland (halvøen med Kalø Slotsruin ses i billedets øverste venstre hjørne). Gule linjer er tegnet mellem fangstpositioner (to fælleder) og redeposition for hver radiomærket agerhøne. De sorte prikker på kortet er positioner, hvor de radiomærkede agerhøns er pejlet i perioden fra februar til august.

## ELEY Hawk VIP Bismuth

### med de stærke *EVO III HAGL*

**ELEY Bismuth VIP - kort sagt:**

- Stor gennemtrængningsevne uden væsentlig fragmentation
- Ugiftige hagl med stor vægtfylde (tæt på bly)
- Stor udgangshastighed
- Plast- eller paphylstre med miljøvenlige nedbrydelige forladninger
- Perfekte skudbilleder under alle situationer
- Uvildigt gennemtestede patroner til skovjagt med de bedste karakterer
- Overskueligt sortiment med farvede patroner/emballager
- Alle gængse kalibre og haglstørrelser

Nu også haglstr. 1 i 10 stk. pakning.

# ELEY

Find nærmeste forhandler på [www.normark.dk](http://www.normark.dk)